

1997 Folklor Yaz Okulu: İlhan Başgöz ve Alibey Kudar

Ali Abbas Çınar*

Yıl 1997. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ile Amerika Indiana Üniversitesi, Edremit Güre’de “Folklor Yaz Okulu” düzenlenmesi için bir protokol imzaladı. Bu protokol çerçevesinde Indiana Üniversitesi adına Prof. Dr. İlhan Başgöz, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi adına ben görevlendirildim. Bu çerçevede, Kaz Dağı eteklerinde, Balıkesir Edremit Güre’de (Akçay’a 5 km), Temmuz-Ağustos ayı içinde, bir ay süren Folklor Yaz Okulu (kursu) düzenlendi. Yüksek mimar, şair Cengiz Bektaş’ın evinde düzenlenen bu kursta Kursun değişmeyen hocası Prof. Dr. İlhan Başgöz idi. Bunun yanında başta Cengiz Bektaş olmak üzere pek hocadan ders aldık.

Performans kuramını ilk defa orada duydum ve orada öğrendim. İlhan Hoca kursu verdiği dönemde 74 yaşında (Hoca, şu an 96 yaşında ve hâlâ yazıyor, ömrüne bereket olsun) ve ders anlatırken devamlı ayakta. Her gün sabah ve öğleden sonra olmak üzere üçer saat ders var. Ders saatlerinden hiç taviz vermiyor. Kursta Amerika’dan hocalar da ders veriyor. En bilineni Henry Glassie. Jennifer Petzen ise isteyene İngilizce kurs veriyor. Türkiye’den Prof. Dr. Halil İncalcık Hoca’yı da birkaç yüz kilometre ötedeki evinden [Prof.] Dr. Öcal Oğuz ve [Prof.] Dr. İsmet Çetin’le birlikte alıp getirdik. Hoca’yı can kulağıyla dinliyoruz. Halil İncalcık Hoca’nın anlattıkları arasında aklımda kalan en önemli şey şu: “Sakin başkalarının okuduğu metinlere ve onların yorumlarına bağlı kalmayın, her metni mutlaka ve mutlaka kendiniz ana kaynaktan okuyun ve kendi değerlendirmenizi bu çerçevede oluşturun. Çok okuyun, sürekli okuyun”.

Yıl 1997: Şimdi çoğu Prof. Dr. olan kursiyerlerin hepsi ilk gençlik çağında, ya asistan ya folklor araştırmacısı ya hocalığın ilk basamağında... Şimdiki unvanlarıyla her biri Türkiye’nin önde gelen üniversitelerinde olan Prof. Dr. Öcal Oğuz, Prof. Dr. İsmet Çetin, Prof. Dr. Serpil Aygün Cengiz, Prof. Dr. Ayşe Yücel Çetin, Prof. Dr. Nerin Köse, Prof. Dr. Gülay Mirzaoğlu, Prof. Dr. Ahsen Özönder, Doç. Dr. Hülya Taş, Prof. Dr. Şahin Köktürk, Prof. Dr. Nerin Köse, Prof. Dr. Mustafa Sever, Dr. Öğretim Üyesi Şirin Yılmaz, şimdi İzmir’de kültür

* Dr. Öğretim Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi acinar@mu.edu.tr.

Tahtakuşlar köyü mezarlığında bir mezar
(17 Temmuz 1997)

Güre Yaz Kursu katılımcıları
Bergama'ya giderken (18 Temmuz 1997)

politikasının sürdürücüsü olan araştırmacı ve sevgili müdürümüz Nihal Kadioğlu Çevik, Antalya'dan araştırmacı/yazar Öznur Tanal, folklor araştırmacıları Mücella Kahveci, Ayşegül Bahşişoğlu, Çağıl Bektaş bu kişiler arasında... Kursu ziyaret eden arkadaşlar da oluyor, şimdi Prof. Dr. unvanını kazanan Metin Özarslan da bunlardan. Sonradan Türk Tarih Kurumu Başkanı olan Prof. Dr. Refik Turan da öyle... *Folklor/ Edebiyat* dünyasına yayımları, çalışmaları ve kitaplarıyla hizmet eden değerli dostumuz, yazar ve Metin Turan'ı nasıl unuturuz? Amerika Indiana Üniversitesi'nden -o yıllarda İlhan Hoca'nın asistanı- Prof. Dr. Kemal Sılay... Ziyaret eden arkadaşlarla da sohbetimiz oluyor, tarih, dil, kültür dünyasına doğru yürüyoruz...

Sadece biz değil hocaların hocaları da bizdeki ilgi, istek, çalışma azmini gördükçe keyifleniyor ve duyulanıyorlardı. Bunun sonucu olarak İlhan Hoca, "Türkiye'de öğrencileri siyasi dünyalarına göre sınıflandırmayan, bilimi esas alan ve onları halkbilim disiplini içinde yetiştiren Umay Günay Hoca'ya kısa bir teşekkür mektubu yazacağım, siz de imzalayın, belge olsun" dedi. İlhan Başgöz Hoca'nın kaleme aldığı "Değerli Umay Hanım" başlıklı bu mektubu hepimiz severek imzaladık. Mektubu Hoca'ya ulaştırma görevi doktora öğrencilerinden biri olarak bana verildi. Benim ve Ayşe Yücel, İsmet Çetin, F. Ahsen Turan, Hülya Taş, Ayşegül Bahşişoğlu, Nihâl Kadioğlu Çevik, Şahin Köktürk, Jennifer Petzen, Serpil Cengiz, Mustafa Sever, Öznur Şahin, Çağıl Bektaş, M. Öcal Oğuz, F. Gülay Mirzaoğlu, Henri Glassie, Mücella Kahveci ile Şirin Yılmaz'ın imzalarının olduğu 29 Temmuz 1997 tarihli mektupta şu cümleler yazılıydı:

"Değerli Umay Hanım,

Çoğu sizin rahle-i tedrisinizden yetişen genç arkadaşlarla, Güre'de toplandık. Zaman zaman siz de bizimle beraber oluyorsunuz. Sizin de kulaklarınızı çınlatıyoruz.

Bunu size bildirmek istedik.

En iyi duyularımızı yollarız. Sağlık ve esenlikler içinde olarsınız."

İlhan Başgöz

Güre'de sadece ders görmüyorduk elbette. Ve en büyük kazanım: çevre gezileri. Rehberimiz sevgili hocamız, ağabeyimiz, ev sahibimiz, gönül eri, şair ve mimar Cengiz Bektaş. Çanakkale'den İzmir'e kadar olan alan içerisindeki arkeolojik dünyayı ve büyük uygarlığının önderliğinde, duru anlatımı ile tanıyoruz. Anlatım o kadar canlı ki adeta o yılları yaşıyoruz. Assos, Bergama, Troya.. Bu dünyadan bir kaç... Kaz Dağlarına birkaç seferimiz oluyor; Sarıkız'ın efsanevi dünyasına giriyoruz, "Hasan Boğuldu" hikâyesi epey etkiliyor. Ve Sarıkız şiirimi burada yazıyorum. Sarıkız mazlum, zalime karşı duruşun en temiz halini temsil

ediyor. Hikayesinden/efsanesinden çok etkileniyorum, hatta iki üç dizesini rüyada görüyorum ve şiiri bu dizeler üzerine temellendiriyorum. Her gün olmasa da üç beş günde bir akşamları Akçay'da buluşuyoruz: sohbet, muhabbet, oyun, eğlence... Cengiz Bektaş'ın evinin avlusu da buna imkan veriyor. Bazı akşamlar efe oyunları sergileniyor ve ben efelik taslamasam da ısrarla kendimi ortada görüyorum:

İlhan Başgöz bir grup Güre Yaz Kursu katılımcısıyla
Tahtakuşlar köyünde bir kına gecesinde
(19 Temmuz 1997)

Çevre köyleri de geziyor, gözlemliyor, derlemeler yapıyoruz. Ziyaret ettiğimiz köyler arasında Tahtakuşlar da var... İlk köy müzesini burada Alibey Kudar kurmuş... Burası Alevi Tahtacı köyü... Giyim kuşamı, inanç dünyası, mezarlıklarıyla kendini gösteriyor. Her mezarın yanında bir de ocak var, belirli günlerde, özellikle nevruzda mezar yanında, ruhlarına gidiyor inancıyla yemek yapıyor ve orada yeniyor [şimdilerde değerli

sanatçı, saz ve söz ustası Ali Ekber Çiçek'in mezarı da burada]. Ay ışığı ege sularında parlak nurunu en iyi burada gösteriyor. Bu güne kadar, ay ışığını bu kadar yakın ve bu kadar dost bakışını başka yerde görmedim...

Köylüler ve Alibey Kudar çok sıcak ve samimi. Sevgili ağabeyimiz Kudar ile uzun yıllardır dostluğumuz sürüyordu. Sağ olsun Serpil Aygün Cengiz Facebook'ta bir fotoğrafla bir bilgi paylaştı. Böylece Alibey Kudar'ın bu dünyadan göçtüğünü duydum. Bende yoktu bu fotoğraf. Hem geçmişe merhaba/elveda ve güne hoş geldin demek ve hem de yaşayanları ve en çok da aramızdan Hakka göçen Alibey Kudar'ı selamlamak gerektiğini hissettim... Bu yazı böyle çıktı. Huzur ola, sağlık ola, baht ola ve aşk ola...

Yıl 1997. Yer: Edremit, Tahtakuşlar köyü, bir düğün sofrası... Kaz dağı etekleri. Ben ilk gençlik yıllarımdayım. Özdemir Asaf "sapsarı" diyor, ama ben "kapkara saçlarım vardı, aklaştı" demeli ve "şimdi"yi eklemeliyim: bembeyaz bir duvarın dibindeyiz, duvarın dibinde üç kişiyiz; sol baştaki ben, ortada İlhan Hoca'mız ve sağında Alibey ağabeyimiz. Alibey ağabeyin sol yanında Serpil Aygün Cengiz. Fotoğrafta başka dostlar da var: sol başta Nihal Kadioğlu, Jennifer Petzen, Gülay Mirzaoğlu, sağ başta Ayşegül Bahşıoğlu (gözlüklü), ve diğer arkadaşlar (görünmüyor)...

"Alibey Kudar'ın yeri uçmak olsun! İlhan Hoca'nın ömrüne bereket olsun ve dostlara selam olsun" diyor ve 1997 yılında, Güre-Akçay'da vücut bulan *Kaz Dağlarında Sarıkız* şiirimi aşağıya alıyorum:

Kaz Dağlarında Sarıkız

Edremit Körfezi 'nde akşam,
Dönerip duruyor zaman.
Bir balıkçı teknesi rıhtımda,
Akşam pazarına “merhaba” diyor.
Motor kendi dalgasında,
Ve Martılar,
Konar göçer hayatımızdan bir parça,
Biri konuyor, biri uçmakta.

Edremit Körfezinde akşam,
Bulutlar sarıya döndü,
Sarıkız saçlarını örüyor,
Mavi gözlerinde hüztin;
İç çekişler, yürek çırpıntıları...
İşiltıyla, edayla, binbir nazla.
Dalıp buzlu suya,
Buzlu silkinişlerle çıkıyor sudan...

Edremit Körfezinde akşam,
Güneş uykuya daldı:
Kaçına sürgünü yaşıyorum,
Kaçına sürgün veriyorum,
Kaz Dağlarında Sarıkız'a “merhaba” diyorum.
Onun bakışlarında umman,
İçimde öfke fırtınaları:
“Boynun kırılsın Güre!
Otun kavrulsun Güre!”
Kavurmacılardan Sarıkız,
Binbir edayla gülümsekte...

Rüzgâr ekıyorum, rüzgâr biçiyorum,
Buzlu gözlerinden Sarıkız'ın
Üç yudum içiyorum,
Sarıkız'ın “deme”sini diyorum.
Sarıkız'da arı sırrı, turna avazı,
Bende yürek yarası,
Çıkarıp yüreğimi balıklara veriyorum.

(Edremit-Güre, 1997)